

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

1. Зміст, завдання та принципи фінансового планування.
2. Методи фінансового планування.
3. Зміст і структура фінансового плану підприємства..

1 Зміст, завдання та принципи фінансового планування

Фінансовий стан підприємств залежить від результатів їхньої фінансово-господарської діяльності, котрі, своєю чергою, визначаються ефективністю управління ними. Однією з функцій управління, які обумовлюють його ефективність, є планування.

Можливість і необхідність планування як певного виду діяльності управлінського персоналу визначаються загальними умовами господарювання. За допомогою планування зводиться до мінімуму невизначеність ринкового середовища та його негативні наслідки для суб'єкта господарювання.

Нині роль фінансового планування принципово зростає. Підприємства зацікавлені в тому, щоб реально оцінювати свій теперішній фінансовий стан та на найближчу перспективу, з метою досягнення успіху в господарській діяльності і своєчасного виконання зобов'язань перед бюджетом, соціальними фондами, банками та іншими контрагентами.

У загальному плануванні розвитку підприємств істотну роль відіграє фінансове планування. Ефективне управління фінансами підприємства можливе тільки за умови планування всіх фінансових потоків, процесів і відносин підприємства. Обґрунтування показників фінансових операцій, як і результативність багатьох господарських рішень, досягається в процесі фінансового

планування і прогнозування. Ці два дуже близькі поняття в економічній літературі та на практиці часто ототожнюються. Фактично фінансове прогнозування може передувати плануванню і оцінювати численні варіанти (відповідно, визначати можливості управління рухом фінансових ресурсів на макро- і мікрорівнях). За допомогою фінансового планування конкретизуються прогнози, визначаються конкретні шляхи, показники, взаємозв'язані завдання, послідовність їх реалізації, а також методи, які сприяють досягненню вибраної мети.

Фінансове планування – це науковий процес обґрунтування на певний період руху фінансових ресурсів підприємства і відповідних фінансових відносин. Об'єктом планування виступає діяльність підприємства. Для формування і використання різноманітних фондів коштів визначається рух ресурсів, фінансові відносини та нові вартісні пропорції.

Фінансове планування – це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками їх цільового використання згідно з виробничими та маркетинговими показниками діяльності підприємства у плановому періоді.

Фінансове планування є неодмінним елементом управління. Якщо фінанси охоплюють усі аспекти діяльності підприємств, то фінансове планування виражає їх у відповідних фінансових показниках, що використовуються в управлінні економікою. Без фінансового планування неможливо досягти рівня управління економікою, що забезпечить підприємству підвищення ефективності, успіх на ринку, розширення матеріальної бази, успішне вирішення соціальних питань і матеріального стимулювання працівників. З огляду на це в умовах ринку потрібен значно вищий, ніж існує нині, науково обґрунтований рівень планування фінансово-господарської діяльності підприємств.

Призначення фінансового планування полягає у визначенні сукупної потреби підприємства в такій кількості фінансових ресурсів, щоби забезпечувалося фінансування розширення виробництва, виконання фінансово-кредитних зобов'язань перед бюджетом, банками тощо, розв'язання соціальних завдань і матеріального стимулювання працівників підприємства. Крім того, фінансове планування сприяє запобіганню понаднормативних і понадпланових витрат товарно-матеріальних цінностей і фінансових ресурсів як за окремими видами заходів, так і по підприємству загалом.

Об'єктом фінансового планування є доходи і накопичення, їх формування і розподіл, відносини з ланками фінансово-кредитної системи, фонди коштів, їх формування та використання, капітальні вкладення й оборотні активи, планування їх обсягів і джерел фінансування, визначення джерел фінансування соціальної і культурно-побутових сфер підприємства.

До основних завдань фінансового планування належать:

- визначення джерел та обсягів фінансових ресурсів відповідно до потреб підприємства;
- виявлення резервів збільшення фінансових ресурсів;
- раціональний розподіл отримуваних прибутків і накопичень за каналами їх використання;
- визначення шляхів ефективного вкладення капіталу, оцінювання раціональності його використання;
- фінансовий контроль за формуванням та використанням фінансових ресурсів і коштів;
- встановлення раціональних фінансових відносин з бюджетом, банками та іншими підприємствами;
- дотримання інтересів акціонерів та інших інвесторів;
- контроль за фінансовим станом, платоспроможністю і кредитоспроможністю підприємства;
- посилення ролі фінансового планування в управлінні виробництвом і підвищенні його ефективності.

Значення фінансового планування для підприємства полягає в тому, що воно:

- втілює визначені стратегічні цілі в форму конкретних фінансових показників;
- забезпечує фінансовими ресурсами закладені в плані виробництва економічні пропорції розвитку;
- надає можливість визначення життєздатності фінансових проектів;
- слугує інструментом отримання фінансової підтримки зовнішніх інвесторів.

Фінансове планування дає змогу отримати відповіді на такі конкретні питання:

- які грошові кошти може мати підприємство у своєму розпорядженні;
- які джерела їх надходження;
- чи достатньо засобів для виконання запланованих завдань;

– яка частина коштів має бути перерахована до бюджету, позабюджетних фондів, банкам та іншим кредиторам;

– як мусить здійснюватись розподіл прибутку на підприємстві;

– як забезпечується реальна збалансованість планових витрат і доходів підприємства на принципах самоокупності та самофінансування.

Фінансове планування пов'язане з плануванням виробничої діяльності підприємства. Показники всіх планових фінансових інструментів ґрунтуються на планах з обсягу виробництва, асортименту товарів і послуг, собівартості продукції. Вони мають створювати належні фінансові умови для успішного виконання цих планів.

Принципи фінансового планування визначають характер і зміст цього виду управлінської діяльності.

Основними принципами фінансового планування є:

– наукова обґрунтованість, яка передбачає проведення розрахунків фінансових показників на основі певних методик з урахуванням кращого досвіду; використання засобів обчислювальної техніки, економіко-математичних методів, які передбачають багатоваріантність розрахунків і вибір найоптимальнішого з них;

– єдність фінансових планів полягає в єдності фінансової політики, єдиному підході до розподілу фінансових ресурсів, єдиній методології розрахунку фінансових показників та ін.;

– безперервність, яка означає взаємозв'язок довгострокових (перспективних), поточних і оперативних фінансових планів;

– стабільність, тобто незмінність показників фінансових планів;

– принцип фінансового співвідношення строків (золоте банківське правило) – отримання і використання коштів має здійснюватись у встановлені строки, тобто капітальні вкладення з тривалими строками окупності треба фінансувати довгостроковими залученими коштами;

– принцип платоспроможності – планування грошових коштів має постійно забезпечувати платоспроможність підприємства. В такому разі у підприємства має бути достатньо ліквідних коштів для забезпечення погашення короткострокових зобов'язань;

– принцип рентабельності капіталовкладень – для капіталовкладень слід вибрати найдешевші способи фінансування (фінансовий лізинг, інвестиційний селенг та ін.);

– принцип збалансованості ризиків – особливо ризикові довгострокові інвестиції доцільно фінансувати власними коштами;

– принцип пристосування до потреб ринку – для підприємства важливо враховувати кон'юнктуру ринку та свою залежність від надання кредитів;

– принцип максимальної рентабельності – доцільно вибирати ті капіталовкладення, які забезпечують максимальну рентабельність.

Принципи фінансового планування діяльності підприємства визначають характер і зміст планування. До них належить віднести: виділення пріоритетів, забезпечення фінансової безпеки, оптимізацію, координацію та інтеграцію, впорядкування і контроль, документування.

Виділення пріоритетів: у фінансовому плануванні потрібно виокремити найбільш суттєві зв'язки і залежності, об'єднати їх у модулі, які би враховували сфери фінансової діяльності підприємства і які були б структурними елементами єдиного плану. Такий підхід дає змогу розбити процес фінансового планування на окремі планові розрахунки і спростити процес розробки і реалізації плану, а також контролю за його виконанням.

Забезпечення фінансової безпеки: фінансове планування мусить враховувати фінансові ризики, пов'язані з прийняттям фінансових рішень, а також можливості їх виключення або зниження.

Оптимізація: фінансове планування має забезпечити вибір допустимих і найкращих з точки зору обмежень альтернатив використання фінансових ресурсів.

Координація та інтеграція: у фінансовому плануванні належить враховувати інтеграцію різних сфер діяльності підприємства. Фінансові плани окремих підрозділів підприємства мають розроблятися у взаємозв'язку. Будь-які зміни в фінансових планах одних структурних підрозділів повинні бути відображені в планах інших. Взаємозв'язок і одночасність – основні ознаки координації фінансового планування на підприємстві.

Впорядкування: за допомогою фінансового планування створюється єдиний порядок дій всіх працівників і підрозділів підприємства.

Контроль: фінансове планування дає можливість налагодити ефективну систему контролю за діяльністю, аналіз роботи всіх підрозділів підприємства.

Документування: фінансове планування забезпечує задокументоване подання процесу фінансово-господарської діяльності підприємства.

2 Методи фінансового планування

Планування фінансових показників здійснюється з використанням системи методів.

Методи фінансового планування – це конкретні способи і прийоми розрахунку планових фінансових показників підприємства.

Основними методами фінансового планування є:

- балансовий метод;
- нормативний метод;
- розрахунково-аналітичний метод;
- оптимізація планових розрахунків;
- економіко-математичне моделювання;
- метод економічного аналізу;
- метод коефіцієнтів;
- графо-аналітичний метод;
- програмно-цільовий метод.

Балансовий метод полягає в тому, що шляхом побудови балансів досягається ув'язка наявних фінансових ресурсів і фактичної потреби в них.

Застосування балансового методу покликане забезпечити збалансованість доходів і надходжень з витратами і відрахуваннями, тобто відповідність джерел фінансових ресурсів і фінансування за рахунок них. Для раціонального використання всіх джерел фінансових ресурсів організації потрібна повна збалансованість обсягів фінансування кожного виду витрат на основі розподілу кожного джерела. Використання балансового методу в процесі фінансового планування визначає характер складання фінансового плану. Процес фінансового планування в організаціях є ітераційним, оскільки саме ітерації і дають можливість досягти

компромісу між доходами і витратами. Ітераційний характер процесу фінансового планування є однією з причин того, що цей процес є доволі трудомістким і тривалим у часі.

Балансовий метод застосовується насамперед при плануванні розподілу прибутку та інших фінансових ресурсів, плануванні потреби надходжень коштів у фінансові фонди – фонд накопичення, фонд споживання та ін. Наприклад, балансова ув'язка з фінансових ресурсів має вигляд:

$$Зн + П = В + Зк,$$

де $Зн$ – залишок коштів на початок періоду; $П$ – надходження коштів; $В$ – витрачання коштів; $Зк$ – залишок коштів на кінець періоду.

Нормативний метод полягає в тому, що на основі заздалегідь встановлених норм і техніко-економічних нормативів розраховується потреба підприємства у фінансових ресурсах і їхніх джерелах. Такими нормативами є ставки податків, ставки тарифних зборів і внесків, норми амортизаційних відрахувань, норми потреби в оборотних коштах та ін. У фінансовому плануванні вдаються до цілої системи норм і нормативів, яка охоплює:

- державні нормативи – єдині на всій території держави для всіх галузей і підприємств: ставки загальнодержавних податків, норми амортизації основних засобів, ставки тарифних внесків на державне соціальне страхування та ін.;

- місцеві нормативи (місцеві податки і збори);

- галузеві нормативи, що діють у масштабах окремих галузей або по групах організаційно-правових форм суб'єктів господарювання: мале підприємство, акціонерне товариство і т. ін.;

- нормативи організації, що розробляються безпосередньо господарюючим суб'єктом і які він використовував для регулювання виробничо-торговельного процесу і фінансової діяльності, контролю за ефективним використанням фінансових ресурсів: норми потреби в оборотних коштах, кредиторської заборгованості, запасів сировини, матеріалів, товарів, тари, нормативи розподілу фінансових ресурсів і прибутку.

Нормативний метод широко застосовують у фінансовому плануванні. Наприклад, у плануванні собівартості продукції використовують норми витрат сировини, матеріалів, палива, витрат на оплату праці виробничих працівників тощо.

Нормативний метод є найпростішим: виходячи з нормати-ву і величини базового показника розраховують фінансові по-казники.

За розрахунково-аналітичного методу планові показники обчислюють на основі аналізу фактичних фінансових показни-ків, які беруться за базу, та індексів їх зміни у плановому періоді. Розрахунково-аналітичний метод полягає в тому, що на осно-ві аналізу досягнутої величини фінансового показника, взятого за базу, та індексів його зміни у плановому періоді розраховуєть-ся планова величина цього показника. Такий метод фінансового планування широко застосовується в тих випадках, коли відсут-ні техніко-економічні нормативи, а взаємозв'язок між показника-ми може бути встановлений на основі аналізу їхньої динаміки і зв'язків. В основі цього методу лежить експертна оцінка.

Оптимізація планових розрахунків полягає у складанні кіль-кох варіантів планових розрахунків. З метою отримання най-оптимальнішого варіанта планових рішень проводять їх оптимі-зацію. Для цього можуть використовувати різні критерії вибору:

- максимум прибутку на грошову одиницю вкладеного ка-піталу;
- мінімум фінансових витрат;
- мінімум поточних витрат;
- мінімум вкладень капіталу за максимально ефективного результату;
- максимум абсолютної суми одержаного прибутку.

На економіко-математичних методах ґрунтуються економіч-ні моделі планових показників на основі виявлення їх кількісної залежності від основних факторів. За їх допомоги завдяки вико-ристанню обчислювальної техніки виникає можливість розро-бляти кілька альтернативних варіантів плану і вибирати з них оптимальний.

Економіко-математичне моделювання дає змогу знайти кількісне вираження взаємозв'язків між фінансовими показни-ками та факторами, які їх визначають. Економіко-математична модель – це точний математичний опис факторів, які характе-ризують структуру та закономірності зміни заданого економіч-ного явища і здійснюються за допомогою математичних прийо-мів. У модель включаються тільки основні (визначальні) чинни-ки. Побудова економіко-математичної моделі фінансового показ-ника передбачає такі етапи:

- вивчення динаміки фінансового показника за певний відрізок часу і виявлення чинників, що впливають на напрям цієї динаміки і ступінь залежності;
- розрахунок моделі функціональної залежності фінансового показника від основних факторів;
- розробка різних варіантів планових значень фінансового показника;
- аналіз і експертна оцінка перспективних значень фінансового показника;
- прийняття фінансового планового рішення і вибір оптимального варіанту.

Метод економічного аналізу дає змогу оцінити фінансовий стан підприємства, визначити динаміку фінансових показників, тенденції їх зміни, внутрішні резерви збільшення фінансових ре-сурсів. Цей метод доцільно застосовувати в тих випадках, коли відсутні фінансово-економічні нормативи, а виявлений у процесі аналізу взаємозв'язок показників стабільний і збережеться в плановому періоді.

Метод коефіцієнтів висвітлює зміну планованих фінансових показників на визначену частку (коефіцієнт) з огляду на рівень їх виконання в попередньому звітному періоді.

Графоаналітичний метод дозволяє графічними способами змоделювати інноваційні, виробничі та організаційні процеси на підприємстві. Графіки та діаграми дають можливість наочно уявити взаємозв'язок і взаємозалежність різних показників між собою.

Програмно-цільовий метод використовується у розробці програм, а також є основою формування стратегічного плану підприємства. Головна риса програми – націленість на досягнення кінцевих результатів. На підприємствах розробляються програми: реалізації збутової і товарної політики, підвищення якості та конкурентоспроможності продукції, що випускається, завоювання нових ринків збуту, реконструкції підприємства та ін.

3. Зміст і структура фінансового плану підприємства

Основними стадіями (етапами) фінансового планування є:

- аналіз надходження і витрат фінансових ресурсів за їх видами і загалом за попередній звітний період;

– складання проекту фінансового плану на запланований рік;

– розгляд і затвердження фінансових планів;

– виконання фінансових планів.

Головною метою складання фінансового плану є взаємоузгодження доходів і витрат у плановому періоді. В разі перевищення доходів над витратами сума перевищення направляється до резервного фонду.

У процесі фінансового планування визначаються майбутні фінансові потреби, тобто коли і які саме кошти будуть потрібні підприємцю у плановому періоді.

Фінансовий план – це документ, що характеризує спосіб досягнення фінансових цілей підприємства і пов'язує його доходи та витрати. В процесі фінансового планування:

а) ідентифікуються фінансові цілі та орієнтири підприємства;

б) встановлюється міра відповідності цих цілей поточному фінансовому стану підприємства;

в) окреслюється послідовність дій із досягнення поставлених цілей.

Призначення фінансового плану полягає у визначенні обсягу фінансових результатів, а також сукупної потреби підприємства у певних розмірах фінансових ресурсів, необхідних для фінансування передбачених обсягів розширення виробництва, виконання фінансово-кредитних зобов'язань, розв'язання соціальних завдань і матеріального стимулювання працівників підприємства.

Необхідність фінансового плану полягає в тому, щоби дати можливість керівництву підприємства дістати уявлення про те, який обсяг фінансових результатів підприємство планує отримати у плановому році, які фінансові ресурси, у яких обсягах і звідки надходять, на які цілі вони витрачаються, виявити резерви збільшення власних фінансових ресурсів, здійснювати режим економії та контроль за цільовим використанням коштів.

Фінансовий план слугує неодмінною умовою раціональної організації роботи на всіх ділянках фінансово-господарської діяльності підприємства.

Розрізняють два види фінансових планів: довгостроковий і короткостроковий. Основне цільове призначення першого –

встановлення допустимих із погляду фінансової стійкості тем- пів розширення підприємства; метою другого є забезпечення по-стійної платоспроможності підприємства.

Етапи процесу фінансового планування охоплюють:

- а) аналіз фінансового становища підприємства; б) складання прогнозних кошторисів і бюджетів;
- в) визначення потреби підприємства у фінансових ресурсах; г) прогнозування структури джерел фінансування;
- г) створення і підтримка дієвої системи контролю та управ-ління;
- д) розробка процедури внесення змін до системи планів.

Із позиції практики рекомендується готувати декілька варіантів фінансового плану: песимістичний, найбільш вірогід- ний та оптимістичний.

Під час підготовки фінансового плану потрібно враховувати:

– наявність обмежень, із якими стикається підприємство (вимоги з охорони довкілля; вимоги ринку за обсягом, структу- рою та якістю продукції; технічні, технологічні і кадрові особли- вості певного підприємства);

– дисциплінуючу роль плану для роботи фінансового мене-джера;

– умовність будь-яких планів через природну невизначе- ність розвитку економічної ситуації в глобальному і локальному масштабах.

Планування виробничо-фінансової діяльності на підприєм-ствах передбачає складання виробничого і фінансового планів.

Фінансовий план є складовою бізнес-плану підприємства і має вигляд таблиці, в якій відображаються розрахунок обсягу фі-нансових результатів, а також обсяги надходжень і напрями ви-користання фінансових ресурсів підприємства в запланованому році.

Мета фінансового плану полягає у визначенні обсягу фінан-сових результатів, а також сукупної потреби підприємства у пев-них розмірах фінансових ресурсів, потрібних для фінансуван-ня передбачених обсягів розширення виробництва, виконання фінансово-кредитних зобов'язань, розв'язання соціальних за-вдань і матеріального стимулювання працівників підприємства.

Необхідність фінансового плану обумовлена тим, що він дає можливість керівництву підприємства сформувати уявлення

про те, який обсяг фінансових результатів підприємство планує отримати у плановому році, які фінансові ресурси, у яких обсягах і звідки надходять, на які цілі вони витрачаються, як виявити резерви збільшення власних фінансових ресурсів, здійснювати режим економії та контроль за цільовим використанням коштів. Фінансовий план кожне підприємство складає самостійно за встановленою формою. Фінансовий план державного підприємства має дві частини:

1. Формування чистого прибутку.

2. Джерела формування і надходження коштів та напрямки їх використання.

У першій частині фінансового плану передбачається розрахунок фінансових результатів від усіх видів діяльності підприємства, а також чистого прибутку і його розподіл.

Друга частина фінансового плану містить сім розділів:

1. Джерела формування і надходження коштів.
2. Приріст активів підприємства.
3. Повернення залучених коштів.
4. Витрати, пов'язані з внесенням обов'язкових платежів до бюджету і державних цільових фондів.
5. Покриття збитків минулих періодів.
6. Елементи операційних витрат.
7. Розрахунок податку на додану вартість.

Розглянемо зміст розділів другої частини фінансового плану. У розділі «Джерела формування і надходження коштів» відображаються:

- чистий прибуток;
- нерозподілений прибуток минулих років;
- амортизаційні відрахування;
- довгострокові і короткострокові кредити банків;
- інші довгострокові фінансові зобов'язання;
- інші довгострокові зобов'язання;
- короткострокові кредити банків;
- суми авансів, отриманих від поставок продукції, виконання робіт і надання послуг;
- товари, роботи, послуги, отримані на умовах відстрочки платежу;
- цільове фінансування і цільові надходження у вигляді: а) субсидій, асигнувань з бюджету;

б) коштів зі спеціальних цільових фондів;

– інші джерела.

У розділі «Приріст активів підприємства» відображаються:

– обсяг капітальних інвестицій разом та за їх окремими

видами:

а) капітальне будівництво;

б) придбання основних засобів;

в) придбання необоротних і нематеріальних активів; г)

модернізація і реконструкція основних засобів;

– приріст оборотних активів;

– довгострокові і поточні фінансові інвестиції та ін.

У розділі «Повернення залучених коштів» висвітлюється погашення довгострокових і короткострокових кредитів банків, довгострокових фінансових та інших зобов'язань, повернення інших боргів.

У розділі «Витрати, пов'язані з внесенням обов'язкових платежів до бюджету і державних цільових фондів» зазначаються:

– суми сплати поточних податків і обов'язкових платежів до бюджету разом та за їх видами – податку на прибуток, інших податків, внесків на державне пенсійне і соціальне страхування;

– інші обов'язкові платежі.

У п'ятому розділі показуються суми, що спрямовуються підприємством на покриття збитків минулих років.

У шостому розділі «Елементи операційних витрат» відображається вартість матеріальних витрат разом, зокрема за джерелами придбання: за прямими договорами; на біржах; на інших умовах. Надається розшифрування матеріальних витрат за їх видами: сировина й основні матеріали; напівфабрикати і комплектуючі вироби; паливо і електроенергія; будівельні матеріали; до-поміжні та інші матеріали. Крім матеріальних витрат, у цьому ж розділі відображаються витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизація та інші операційні затрати.

У сьомому розділі фінансового плану «Розрахунок податку на додану вартість» відбиваються суми податкового зобов'язання з ПДВ, операцій, з яких стягується ПДВ, отриманих пільг, податкового кредиту і чиста сума податкового зобов'язання на поточний період.

Фінансовий план підприємства наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Фінансовий план підприємства (зразок)

Показник	Разом за плановий рік	У тому числі за кварталами			
		I	II	III	IV
1	2	3	4	5	6
Частина 1. Формування чистого прибутку, тис. грн					
I. Доходи					
Дохід (виручка) від реалізації продукції					
Податок на додану вартість					
Акцизний податок					
Інші вирахування з доходу					
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції					
Інші операційні доходи – разом					
У тому числі:					
доходи від реалізації іноземної валюти					
інших оборотних активів (крім фінансових інвестицій)					
операційної оренди активів					
операційної курсової різниці за операціями в іноземній валюті					
суми штрафів, пені, неустойок та інших санкцій за порушення господарських договорів, які одержано від боржників або за рішенням судів					
доходи від списання кредиторської заборгованості, щодо якої минув строк позову					
відшкодування раніше списаних активів (надходження боргів, списаних як безнадійних)					
суми одержаних грантів та субсидій					
інші доходи від операційної діяльності					
Дохід від участі в капіталі (доходи від інвестицій, здійснених в асоційовані підприємства, дочірні або спільні підприємства, облік яких ведеться за методом участі в капіталі)					

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Інші доходи – разом					
У тому числі:					
дохід від реалізації фінансових інвестицій					
необоротних активів					
майнових комплексів					
неопераційних курсових різниць					
інші доходи, які виникають у процесі звичайної діяльності, але не пов'язані з операційною діяльністю					
Надзвичайні доходи (відшкодування збитків від надзвичайних подій, стихійного лиха, пожеж, техногенних аварій тощо)					
Разом доходів					
II. Витрати					
Собівартість реалізованої продукції – разом					
У тому числі:					
виробнича собівартість продукції (робіт, послуг), що була реалізована протягом звітного періоду					
Адміністративні витрати – разом					
У тому числі:					
загальні корпоративні витрати					
витрати на службові відрядження і утримання апарату управління підприємством					
витрати на утримання основних засобів, інших матеріальних необоротних активів загальногосподарського використання					
витрати на зв'язок					
інші					
Витрати на збут – разом					
У тому числі:					
витрати на утримання підрозділів, що займаються збутом продукції (товарів)					
на рекламу					
на доставку продукції споживачам					

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Інші операційні витрати – разом					
У тому числі: єдиний податок					
собівартість реалізованих виробничих запасів					
сумнівні (безнадійні) борги та втрати від знецінення запасів					
втрати від операційних курсових різниць					
визнані економічні санкції					
інші витрати, що виникають у процесі операційної діяльності підприємства (крім витрат, що включаються до собівартості продукції, товарів, робіт, послуг)					
Фінансові витрати – разом					
У тому числі:					
витрати на проценти					
інші витрати підприємства, пов'язані з залученням позикового капіталу					
Втрати від участі в капіталі (збиток, спричинений інвестиціями в асоційовані, дочірні або спільні підприємства, облік яких проводиться за методом участі в капіталі)					
Інші витрати – разом					
У тому числі:					
собівартість реалізації фінансових інвестицій					
необоротних активів					
майнових комплексів					
втрати від неопераційних курсових різниць					
втрати від зниження фінансових інвестицій та необоротних активів					
інші витрати, які виникають у процесі звичайної діяльності (крім фінансових витрат), але не пов'язані з операційною діяльністю підприємства					

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Податок на прибуток від звичайної діяльності					
Надзвичайні витрати (невідшкодовані збитки)					
Разом витрат					
III. Фінансові результати діяльності					
Валовий прибуток					
Фінансовий результат від операційної діяльності					
Фінансовий результат від звичайної діяльності					
Чистий прибуток (збиток) – разом					
У тому числі: прибуток					
збиток					
IV. Плановий розподіл чистого прибутку					
Відрахування – разом					
У тому числі:					
до фонду дивідендів					
до резервного фонду					
на розвиток виробництва					
на матеріальні заохочення					
на соціальні цілі					
Інші цілі (розшифрування)					
Частина 2. Джерела формування та надходження коштіві напрями використання, тис. грн					
I. Джерела формування та надходження коштів					
Чистий прибуток					
Нерозподілений прибуток минулих періодів					
Амортизаційні відрахування					
Довгострокові кредити банків					
Інші довгострокові фінансові зобов'язання					
Інші довгострокові зобов'язання					
Короткострокові кредити банків					
Суми авансів, одержаних від поставок продукції, виконання робіт, послуг					

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6
Векселі видані					
Товари, роботи, послуги, одержані на умовах відстрочення платежу					
Цільове фінансування і цільові надходження – разом					
У тому числі:					
субсидії, асигнування з бюджету					
кошти спеціальних цільових фондів (розшифрування)					
Інші джерела (розшифрування)					
II. Приріст активів підприємства					
Капітальні інвестиції – разом					
У тому числі:					
капітальне будівництво					
придбання (виготовлення) основних засобів					
придбання (виготовлення) інших необоротних активів					
Придбання (створення) нематеріальних активів					
Модернізація, модифікація (дообладнання, реконструкція) основних засобів					
Довгострокові фінансові інвестиції					
Приріст оборотних активів підприємства					
Поточні фінансові інвестиції					
Інші витрати (розшифрування)					
III. Повернення залучених коштів – разом					
У тому числі:					
довгострокові кредити банків					
інші довгострокові фінансові зобов'язання					
інші довгострокові зобов'язання					
короткострокові кредити банків					
інші зобов'язання					

Закінчення табл. 1

1	2	3	4	5	6
IV. Витрати, пов'язані із внесенням обов'язкових платежів до бюджету та державних цільових фондів					
Сплата поточних податків та обов'язкових платежів до бюджету – разом					
У тому числі:					
податок на прибуток					
єдиний податок					
інші податки та обов'язкові платежі					
Погашення податкової заборгованості, яка виникла на початок планового періоду, у тому числі реструктуризовані та відстрочені суми, що підлягають сплаті у плановому році					
Внески до державних цільових фондів					
інші обов'язкові платежі (розшифрування)					
V. Покриття збитків минулих періодів					
VI. Елементи операційних витрат					
Матеріальні затрати – разом					
Витрати на оплату праці					
Відрахування на соціальні заходи					
Амортизація					
інші операційні витрати					
Разом					
VII. Розрахунок податку на додану вартість (ПДВ)					
Податкові зобов'язання					
Податковий кредит					
Чиста сума зобов'язань за поточний звітний період					
а) позитивне значення					
б) негативне значення					

Річний фінансовий план складається з поквартальним розбиттям за його показниками. В основу формування фінансового плану покладено балансовий метод, тобто узгодження витрат з джерелами їх фінансування.

Дані для складання фінансового плану беруться з відповідних таблиць (розрахунків), що входять у фінансове планування: розрахунок прибутку підприємства; розрахунок нормативів власних оборотних активів і джерел їх покриття; розрахунок амортизаційних відрахувань; розрахунок капітальних вкладень (інвестицій) і джерел їх фінансування; розрахунок залучення кредитів банку; розрахунок сум податків і платежів, що сплачуються до бюджету і централізованих фондів тощо.

Складаючи фінансовий план, слід зважати, що сума витрат і відрахувань має відповідати сумі доходів і надходжень коштів. Однак з огляду на те, що одним видом джерел (прибутком) можуть покриватися кілька видів витрат, то перед складанням фінансового плану потрібно взаємоузгоджувати (збалансовувати) ці витрати з джерелами їх покриття. Це здійснюється шляхом складання перевірочної таблиці шахової форми (табл. 2).

Таблицю формують у певній послідовності: спочатку записують підсумкові показники доходів і витрат, потім за кожною статтею витрат вказують суми відповідних джерел їх фінансування. У такий спосіб здійснюється взаємоузгодження витрат із джерелами їх фінансування. Дані цієї таблиці використовуються під час складання фінансового плану.

Таблиця .2

Перевірочна таблиця шахової форми (скорочений зразок)

Витрати	Джерела фінансування						Разом
	Прибуток підприємства	Амортизаційні відрахування	Цільове фінансування	Кошти спеціальних фондів	Інші власні джерела	Кредит банку	
Капітальні вкладення – інвестиції							
Приріст нормативів власних оборотних активів тощо							
Разом							

Сформований фінансовий план (проект) державного підприємства з пояснювальною запискою, яка має містити обґрунтований зміст окремих його показників, а також аналіз господарсько-фінансової діяльності підприємства за попередній звітний рік, подається його керівником до вищого органу, уповноваженого керувати відповідним державним майном, до 1 травня року, що передує планованому, для його розгляду і затвердження. Вищий орган не пізніше ніж до 1 липня має розглянути і затвердити поданий фінансовий план. Затверджений фінансовий план є основою для організації фінансової роботи і контролю за надходженням прибутку, фінансових ресурсів і цільовим їх використанням. Підприємства щоквартально мають аналізувати виконання фінансового плану. За результатами аналізу мусить складатися звіт про виконання його показників. Складений звіт подається вищому органу у строки, встановлені для здачі фінансової звітності.

Форма річного фінансового плану, порядок складання та затвердження для підприємств інших форм власності встановлюється їх власниками.

Література : **Фінанси підприємств:** навч. посібник / за ред. Г. Я. Аніловської, І. Б. Висоцької. Львів: ЛьвДУВС, 2018. 440 с.